

- [Facebook](#)
- [Twitter](#)
- [RSS Feed](#)

- [Anmeldelser »](#)
- [Artikler »](#)
- [Podcasts »](#)

Nyhedsbrev:

- [Om LitteraturNu](#)
- [Redaktion & Skribenter](#)
- [Kontakt](#)

Copyright 2015 · LitteraturNu · All Rights Reserved

☺

5 personer synes godt om dette. [Opret en profil](#) for at se, hvad dine venner synes godt om.

▶ ×

Budgetparkering

Prøv vores
budgetpar
du kan ha
36C

Af [Magnus Friis](#) | 11. februar 2019

Livet levet forlæns, men læst baglæns – Carl Frode Tiller BEGYNDELSER

Tiden vender på hovedet og vi begynder med jegfortællerens selvmord, men noget radikalt formbrud bliver det ikke til. Resultatet er en udmærket samtidsroman der nok er glemt i morgen.

Først når vi erkender at naturen har en egen værdi, at vi ikke har ret til at udrydde andre arter – heller ikke dem som ikke ligner os, eller som vi tror vi ikke har brug for – først da kan vi stoppe den katastrofe vi har diskuteret til hudløshed de seneste par dage, og kun sådan kan vi redde os selv, sagde jeg.

‘Nu dør jeg faktisk, tænkte jeg, det er det her som er at dø.’

Sådan slutter første kapitel af norske Carl Frode Tillers bog BEGYNDELSER, oversat overbevisende til dansk af Sara Koch. To dage forinden, i andet kapitel, beslutter vores jegfortæller Terje sig for at tage sit eget liv ved at køre frontalt ind i en modkørende lastbil. Men hvorfor ville han dog forsøge at tage sit eget liv? Sporet er lagt, og resten af bogen hopper vi ned gennem Terjes liv, på jagt efter en forklaring, eller i det mindste noget, der kan hjælpe os med at forstå, hvad der ledte til så meningsløs en slutning.

Terje er biolog og naturforkæmper. Dagligt arbejder han på naturens vegne, hvilket mestendels består i at overbevise modvillige politikere om at tage ansvarlige valg. Det er en utaknemmelig og nedslående opgave, for uanset hvor gode argumenter han har, går det mest for døve øren.

BEGYNDELSER er fortalt udelukkende fra Terjes hoved, og det er i flere perioder af hans liv, ikke noget særligt rart sted at være. For Terje befinder sig ikke nemt blandt mennesker; i ham raser en konstant kamp for at dæmme vreden, bitterheden og modløsheden op. En kamp han ofte taber.

Terje er ekstremt opmærksom på de magtbalancer, forstillinger og nederdrægtigheder, der bølger i sociale situationer. Beskrivelserne af Terjes changerende følelser og stemninger er blandt bogens absolutte kvaliteter; når han f.eks. skændes med sin kone eller irettesætter sin søster, mærker man med pinefuld tydelighed, hvor kort distancen er fra kærlighed til vrede til skam.

Som karakter giver han mindelser til to af sine landsmænd; til Knausgaards autobiografiske hovedperson i MIN KAMP (ja, undskyld, men det *gør* han altså), med hans kombination af arrogance og selvhad, ekstreme refleksionsniveau og intense, ofte selvdestruktive relation til andre. Og til Mattis fra Tarjei Vesaas' eminente FUGLENE. Mattis, der er dybt forbundet til naturen, men som har en art autisme, der til hans ubærlige pine ekskluderer ham fra indgå i normale, ukomplicerede relationer, selvom han intet ønsker sig mere.

BEGYNDELSER når dog aldrig helt op på deres niveau. Sproget er funktionelt, det gør hvad det skal, men heller aldrig mere; karakterer og scener er præcist og troværdigt beskrevne, men har tendens til en noget skematisk jævnhed. Med undtagelse af et par virkelig skønne børnefantasisekvenser i slutningen, så er univers og plot straight-up, baglæns-ud-af-landevejen socialrealisme af den lidt forudsigelige type.

Og så er der selvfølgelig kronologien...

At læse sig baglæns gennem Terjes liv er som en bevægelse fra et træs yderste blad og ind langs grenen, stammen og ned til roden. Man fornemmer tydeligt at man passerer forgreningspunkter undervejs, nøgleøjeblikke, hvor Terjes liv kunne have gået i en anden retning, hvis bare en lille ting var gået anderledes.

Men når kronologien vender på hovedet, så skifter forgreningspunkterne karakter; øjeblikkenes primære kvalitet er ikke længere deres potentiale, men snarere deres forklarende kraft. Ved at begynde ved slutningen, demonterer Tiller dermed et grundlæggende spændingselement, nemlig: *hvad skete der så?* Læserens håb og heppen annulleres, og i deres sted sættes nysgerrigheden efter årsager. Hvad mon *forklaringen* er, hvad førte Terje hertil?

I begyndelsen er det sjovt at mærke, hvordan det vender ens læseintuitioner på hovedet, men når nyhedsværdien efter nogle kapitler falmer, så viser formen sig at minde om en psykologiserende *whodunnit*. I morderens sted er det den komplekse serie af udslagsgivende traumer, valg og udfordringer i Terjes liv, der skal afsløres.

Hvis vi nogensinde skal redde naturen, siger Terje, så har vi brug for et nyt sprog. Det gamle virker åbenlyst ikke. Uanset hvor meget vi snakker, gør vi alligevel det forkerte. Det skaber en fin resonans med bogens skildring af Terje, der igen og igen opfører sig irrationelt og selvdestruktivt. Som man læser sig gennem BEGYNDELSER bliver Terje ikke bare forståelig, men oprigtigt sympatisk.

I det lys kunne jeg ikke lade være med at læse bogen som et eget, stiltfærdigt forsøg på at være det nye sprog, Terje efterspørger. Terje vil jo det gode, selvom han kommer til at gøre det onde, og hvis vi kan finde sympati for ham, kan vi måske også for alle dem, der ikke behandler naturen godt. Selvom vi igen og igen vælger forkert, må vi tro på at vi stadig kan nå at vælge rigtigt næste gang.

Desværre synes jeg ikke, at potentialet helt indfries. Dels fordi kronologien har nogle indbyggede problemer, Tiller ikke formår at løse overbevisende, og dels fordi al spænding originalitet overdøves af inventarets ufattelige samtidstypiskhed. Der er en følsom men vred mand, en klimakrise, en hård barndom, et stærkt bånd til naturen, osv. Det

virker som om at Tiller med BEGYNDELSER har fundet opskriften på en bestseller, og så fulgt den uden svinkeærinder eller særlig passion.

Selvom Tiller tilsyneladende slår sin hovedperson ihjel, kan han ikke dy sig for alligevel at lade døren stå på klem til en mere optimistisk læsning til sidst. Anderledes kunne det heller ikke være gået i BEGYNDELSER, for man fornemmer hurtigt, at en slutning der slet og ret går til Terjes barndom vil skuffe. For hvad så? Forklaring er ikke nok; forløsning og et lille håb må man have!

Bogens komposition tvinger altså Tiller til at tage nogle dårlige valg på sin bogs vegne, ligesom den mere eller mindre tvinger sin læser til at nærme sig bogen som en socialpsykologisk udredning. Jeg synes ikke, at Tiller får brugt sit tidseksperiment til nok, og han skriver ikke så forførende at jeg glemte det undervejs. BEGYNDELSER er uden tvivl udmærket håndværk, men den er for maskinel og ufarlig til at efterlade noget blivende indtryk.

- Forfatter: Carl Frode Tiller
- Titel: BEGYNDELSER
- Originaltitel: BEGYNNELSER
- Oversat af: Sara Koch
- Sider: 336
- Pris: 183
- Forlag: Rosinante
- ISBN: 8763856638

Køb hos Plusbog.dk

Tidligere udgivelser

- [INDKREDSNING](#)
- [BIPERSONER](#)

Nyeste anmeldelser i kategorierne [Roman](#),

- [Hyp Hyp Motherfuckers indeed – Molly Balsby PONYPRIVILEGIET](#) · 06-01-2019
- ['Ironien er den ypperste form for oprigtighed' – Enrique Vila-Matas DER ER ALDRIG NOGEN ENDE PÅ PARIS](#) · 14-12-2018
- [Gennem det ækle og gentagelsen mod en ny form for væren – Madame Nielsen THE MONSTER](#) · 10-12-2018
- [Forfaldets eventyrland – Gregor von Rezzori EN ANTISEMITS ERINDRINGER](#) · 26-11-2018
- [Når skilsmissen rammer, tager dyrestinktet over – Monica Isakstuen VÆR GOD VED DYRENE](#) · 16-11-2018

Læs også

- [Håbet om at forlade angsten i fremtiden – Kristian Leth HÅB – ET FORSVAR FOR FREMTIDEN](#) · 05-11-2018
- [Det er ikke neoliberalismens skyld, men ... Mikkel Krause Frantzen EN FREMTID UDEN FREMTID](#) · 02-08-2018
- [Ikke alle knuder er til for at blive bundet op – Gunnhild Øyehaug KNUDER](#) · 06-07-2018
- [Pantsatte sjæle – Connie Palmén DU SAGDE DET SELV](#) · 04-02-2018
- [Hjerter må ikke lukke sig – Geir Gulliksen HISTORIE OM ET ÆGTESKAB](#) · 20-06-2017